

Případy komisaře Wallandera

henning
mankell

KRIMI román HOST

pátá žena

pátá žena

The cover features three large, red, abstract geometric shapes that resemble stylized triangles or shards. One is on the left, one is in the center, and one is on the right. They are arranged to frame the text.

henning
mankell

KRIMI román HOST

pátá žena

Brno 2015

Henning Mankell

Den femte kvinnan

Copyright © Henning Mankell, 1996

Published by agreement with Leopard Förlag, Stockholm
and Leonhardt & Høier Literary Agency A/S, Copenhagen

Cover photo © Jose.Madrid (www.flickr.com/people/jmcruz)

Translation © Helena Stiessová, 2015

Czech edition © Host — vydavatelství, s. r. o., 2015

(elektronické vydání)

ISBN 978-80-7491-929-9 (Formát PDF)

ISBN 978-80-7491-930-5 (Formát ePub)

ISBN 978-80-7491-931-2 (Formát MobiPocket)

*„Spatřila jsem ve snu Boha a měl dvě tváře.
Jedna byla jemná a vlídná jako tvář matčina
a druhá se podobala Satanovu šklebu.“*

Z románu *Imámův pád* od Nawál al-Sa'dáwíové

„Pavoučí síť s láskou a péčí přede svého pavouka.“

Africké přísloví

alžírsko — švédsko
květen — srpen 1993

prolog

Tu noc, kdy přišli vykonat svatý úkol, panoval všude naprostý klid.

Ten, který se jmenoval Faríd a byl z oněch čtyř mužů nejmladší, si posléze uvědomil, že dokonce i psi nevydávají ani hlásku. Obestírala je vlhá noc a z pouště k nim v jemných a téměř nezatelných vlnkách přivlával vítr. Čekali už od setmění. Auto, které je sem vezlo až z dalekého Alžíru a místa u Dár Azíza, kde se sešli, bylo staré a mělo špatné tlumiče. Po cestě museli dvakrát zastavit. Nejprve měnili píchlou zadní pneumatiku. Neurazili v tu chvíli ještě ani polovinu cesty. Faríd dosud nikdy nebyl za hranicemi hlavního města. Usadil se do stínu balvanu u silnice a s úžasem pozoroval dramaticky rozrůzněnou krajinu. Pneumatika s rozpraskaným a sjetým vzorkem vypustila duši kousek na sever od města Bú Sa'da. Dlouho jim trvalo, než povolili zařezlé matky a nasadili rezervu. Faríd z tlumeného hovoru svých společníků pochopil, že nabrali zpoždění a nebude čas zastavit se někde na jídlo. Pak se znovu rozjeli. Kus před městem al-Wádí vypověděl službu motor. Než objevili závadu a jakžtakž ji opravili, uplynula téměř hodina. Jejich vůdcem byl bledý, zhruba třicetiletý muž s černým plnovousem. V očích mu plál takový svit, jaký získají jen ti, které povolal Prorok. Vztekle syčel na řidiče, který se celý zpocený skláněl nad rozhřicovaným motorem. Vůdcovo jméno Faríd neznal. Z bezpečnostních důvodů nevěděl, kdo to je ani odkud pochází.

Neznal ani jména zbývajících dvou mužů.

Znal jen své vlastní.

Pokračovali v jízdě, dávno už je zahalila tma a neměli nic k jídlu, jen vodu.

Když konečně dorazili do al-Wádí, uvítala je tichá, klidná noc. Zastavili kdesi hluboko uvnitř labyrintu ulic nedaleko tržiště. Jakmile vystoupili, auto zmizelo. Odněkud ze stínů se vynořil pátý muž a vedl je dál.

Teprve když chvátali temnými a neznámými uličkami, začal Faríd doopravdy přemýšlet o tom, co je zanedlouho čeká. Rukou zabloudil k noži s jemně zahnutou čepelí, který dřímal v pouzdře na dně jedné z hlubokých kapes jeho kaftanu.

O cizincích mu poprvé pověděl jeho bratr Rašíd ben Mehdí. Za vlahých večerů sedávali na střeše otcova domu a pozorovali mihotavá světla Alžíru. Faríd už věděl, že Rašíd ben Mehdí se usilovně angažuje v boji za proměnu jejich země v islámský stát, který se řídí jedine pravidly Prorokovými. Bratr začal s Farídem každý večer rozmlouvat o tom, jak je důležité vykázat cizince ze země. Farídovi nejprve lichotilo, že mu bratr věnuje pozornost a povídá si s ním o politice. Přestože zpočátku všemu nerozuměl. Teprve později pochopil, z jakého důvodu Rašíd obětuje jejich rozpravám tolik času. Chtěl, aby se k nim Faríd přidal a vyháněl cizáky ze země.

Uplynul více než rok. A teď Faríd následoval černě oděné muže úzkými, temnými uličkami, ve kterých se tetelil horký vzduch, a plnil Rašídovo přání. Cizáci musejí pryč. Ale neodvezou je do přístavu nebo na letiště. Zabijí je. A ti, kdo sem zatím nepřišli, ať si tu cestu raději rozmyslí a drží se tam, kde jsou.

Máš svatý úkol, neustále mu opakoval Rašíd. Prorok bude spokojen. Až proměníme naši zemi podle jeho přání, čeká tě zářná budoucnost.

Faríd sáhl na nůž v kapse. Předešlého večera mu ho dal Rašíd, když se na střeše loučili. Nůž měl krásnou střenku ze slonové kosti.

Když došli na okraj města, zastavili se. Ulice ústily na náměstí. Nad hlavami se jim otevíralo hvězdné nebe bez mráčku. Stáli ve stínu podlouhlého cihlového domu. V patře nad zavřenými obchody byly stažené žaluzie. Na druhé straně ulice se za vysokým železným plotem zdvíhala velká kamenná vila. Jejich průvodce neslyšně zmizel ve tmě. Zůstali jen čtyři. Kolem vládl nesmírný klid. Faríd nic takového neznal. V Alžíru nikdy hluk neutichal. Během devatenácti let svého života ještě takové ticho nezažil.

Dokonce ani štěkot, pomyslel si. Dokonce ani psy neslyším, i když tu někde ve tmě jsou.

Ve vile na druhé straně ulice se svítilo. Kolem se prokolébal autobus a blikal porouchanými reflektory. Pak se znovu rozhostilo ticho.

Jedno z několika rozsvícených oken zhaslo. Faríd zkusel odhadnout čas. Čekali možná půl hodiny. Měl ukrutný hlad, jelikož od brzkého rána neměl nic v ústech. Voda ve dvou láhvích byla dávno vypitá. Ale Faríd si nechtěl o nic říkat. Jejich vůdce by se rozzlobil. Mají vykonat posvátný úkol a on by se zajímal o vodu.

V dalším okně zhaslo světlo. Krátce nato potemnělo i poslední okno. Dům na protější straně ulice zčernal. Muži dál čekali. Pak dal vůdce znamení a vyběhli přes ulici. U branky dřímал starý hlídač. V ruce držel dřevěnou hůl. Vůdce ho nakopl. Hlídač se probral a Faríd viděl, jak mu vůdce těsně k obličejí přiložil nůž a něco mu zašeptal do ucha. Navzdory slabému světlu pouličních lamp Faríd spatřil, jak se hlídačovi rozšířily zorničky hrůzou. Vzápětí se zvedl a na ztuhlých nohou se co nejrychleji belhal pryč. Branka slabě zavržala, když ji otevřeli a vklouzli do zahrady. Omamně tu voněl jasmín a jakási bylinka, Faríd tu vůni poznával, ale na jméno rostliny si nevzpomínal. Pořád bylo ticho. Na ceduli vedle vysoké vstupní brány stál nápis: *Řád křesťanských sester*. Faríd přemítal, co by to mohlo znamenat. V tu chvíli ucítil na rameni čísi ruku. Trhl sebou. Byl to jejich vůdce. Poprvé na něj promluvil, šeptal tichým hlasem, aby vyřčená slova nezaslechl ani noční vítr.

„Jsme čtyři,“ řekl vůdce. „V domě jsou taky čtyři lidé. Každý spí v jiném pokoji po obou stranách chodby. Jsou staří a nebudou klást odpor.“

Faríd se podíval na dva zbývající muže po svém boku. Byli o několik let starší než on. Najednou si byl jistý, že tohle nedělají poprvé. Jen on je tu nováček. Přesto nepocítil strach. Rašid ho ujistil, že koná Prorokovu vůli.

Vůdce se na něj podíval, jako by mu četl myšlenky.

„V tom domě bydlí čtyři ženy,“ upřesnil. „Jsou to cizinky a odmítly dobrovolně opustit naši zem. Zvolily si smrt. Navíc jsou to křesťanky.“

Mám zabít ženu, pomyslel si Faríd chvatně. O tom mi Rašíd nic neřekl.

Mělo to jediné možné vysvětlení.

Nic to neznamena. Není v tom žádný rozdíl.

Vkročili do domu. Vchod byl zajištěný zámekem, který se dal snadno za pomoci ostří nože vypáčit. V temnotě uvnitř bylo horoko a vzduch se ani nepohnul. Rozsvítili baterky a kradli se po širokém schodišti vzhůru. Chodbu v patře osvětlovala jediná žárovka. Všude panovalo ticho. Před nimi byly čtyři dveře. Vytasili nože. Vůdce ukázal na dveře a kývl. Faríd věděl, že nesmí zaváhat. Rašíd mu řekl, že musí jednat rychle. Nesmí se jim podívat do očí. Má se soustředit na hrdlo a říznout, hluboko a bez zaváhání.

Později si ony události příliš přesně nevybavoval. Žena, která ležela v posteli přikrytá bílým prostěradlem, měla zřejmě šedivé vlasy. Viděl ji nezřetelně, protože světlo dopadající z ulice bylo slabé. V okamžiku, kdy z ní prostěradlo strhl, se probudila. Ale nestačila ani vykřiknout, vůbec nepochopila, co se děje. Jediným pohybem jí podřízl hrdlo a uskočil dozadu, aby se nepotřísnil krví. Pak se otočil a vyšel zpátky na chodbu. Netrvalo to ani půl minuty. Kdesi v jeho nitru odtikávaly vteřiny. Už chtěli odejít, ale vtom jeden z mužů přiškrceně zavolal. Vůdce ztuhl, jako by nevěděl, co má dělat.

V jednom pokoji byla žena navíc. Pátá žena.

Neměla tam být. Nepatřila sem. Možná přijela na návštěvu.

Ale i ona byla cizinka. Muž, který ji objevil, to poznal na první pohled.

Vůdce vkročil do místnosti. Faríd stál za ním a viděl, jak se žena na posteli přikrčila. Z jejího strachu se mu udělalo mdlo. Ve vedlejší posteli ležela mrtvá žena. Bílé prostěradlo bylo prosáklé krví.

Vůdce vytáhl z kapsy nůž a podřízl i pátou ženu.

Poté dům nikým nevidění opustili, stejně jako sem přišli. Kde-
si ve tmě na ně čekalo auto. Za svítání už měli al-Wádí a pět mrt-
vých žen daleko za sebou.

Psal se květen roku 1993.

x x x

Dopis přišel do Ystadu devatenáctého srpna.

Jelikož měl razítko z Alžírsko, a musela ho tedy psát její mat-
ka, dala si s jeho otevřením načas. Chtěla mít na čtení klid. Tlustá
obálka prozrazovala, že je to dopis o mnoha stránkách. Taky už
od matky nedostala žádnou zprávu déle než tři měsíce. Určitě
má co vyprávět. Dopis zůstal na stole v obývacím pokoji a čekal
až do večera. Dcera mezitím přece jen trochu uvažovala. Proč
matka tentokrát napsala adresu na stroji? Ale říkala si, že od-
pověď bude v dopise. Teprve když se ručičky hodin přiblížily ke
dvanácté, otevřela dveře na balkon a usadila se do lenošky, kte-
rá se sotva vešla mezi všechny její květináče. Byl krásný a teplý
srpnový večer. Možná jeden z posledních v roce. Venku už se
chystá podzim, zatím vyčkává jako neviditelný příslib. Roztrhla
obálku a dala se do čtení.

Teprve když dopis dočetla a odložila, vyřinuly se jí slzy.

Od začátku věděla, že ho napsala nějaká žena. Poznala to ne-
jen podle úhledného rukopisu, ale i z volby slov, jak se nezná-
má pisatelka tápavě a opatrně ubírala svým vyprávěním, aby ji
o těch hrozných událostech zpravila co nejšetrněji.

Jenže to nešlo zmírnit. Bylo tam jen to, co se stalo. Nic jiného.

Pisatelka dopisu se jmenovala Françoise Bertrandová a pra-
covala u policie. Nenapsala to přímo, ale z textu vyplynulo, že je
členkou vyšetřovacího týmu státní alžírské komise pro vyšetřová-
ní vražd. Právě tak se dostala do víru událostí, které se přihodily
jedné májové noci ve městě al-Wádí jihozápadně od Alžíru.

Souvislosti byly jasné, přehledné a naprosto příšerné. Neznámí muži zavraždili čtyři řeholnice francouzské národnosti. Muži nepochybně patřili k islámským fundamentalistům, kteří se rozhodli vypudit ze země všechny zahraniční obyvatele. Podle jejich plánu to má zemi oslabit a následně položit na lopatky. Ve vzniklém prázdném prostoru bude nastolen nový, fundamentalistický stát. Jeptišky se našly s podřezanými hrdly a po pachatelích nezůstaly žádné stopy, jen krev. Čtyři tratoliště husté, ztuhlé krve.

Byla tam však ještě pátá žena, švédská turistka, která si už poněkolkáté prodloužila dočasný pobyt a náhodou přišla jeptišky navštívit právě tu noc, kdy k nim vpadli neznámí vrazi s noži. Z jejího pasu nalezeného v kabelce se dozvěděli, že se jmenuje Anna Anderová, bylo jí šedesát šest let a v zemi pobývala legálně na turistické vízum. Vedle pasu ležela letenka s otevřeným datem zpáteční cesty. Jelikož čtyři mrtvé jeptišky samy o sobě představovaly dost velkou starost a navíc se zdálo, že Anna Anderová cestovala sama, podlehli vyšetřovatelé politickému nátlaku a rozhodli se, že pátou mrtvou ženu zapřou. Prostě tam oné osudové noci nebyla. Její postel zůstala prázdná. Místo toho ji nechali zahynout při dopravní nehodě a následně ji pohřbili jako bezejmennou a neznámou osobu do neoznačeného hrobu. Zbavili se všech jejích věcí a zahladili po ní veškeré stopy. Právě tady do případu vstupuje Françoise Bertrandová. *Jednoho časného rána si ji povolal její nadřízený, psala v dlouhém dopise, a dostala za úkol bezodkladně odjet do al-Wádí.* Švédka už byla pohřbená. Françoise Bertrandová měla jen odklidit poslední případné stopy a nakonec skartovat její pas a ostatní doklady.

Anna Anderová nikdy do Alžírsku neletěla. Neměla mít nadále s Alžírskem nic společného, všechny její záznamy bylo třeba vymazat. Tehdy také Françoise Bertrandová objevila kabelu, kterou ledabylí vyšetřovatelé opomněli. Ležela za šatní skříni. Možná původně stála na skříni a zapadla dozadu za ni, to už se nedalo poznat. V kabele byly dopisy. Psala je Anna Anderová,

nebo je alespoň rozepsala, a byly adresované její dceři, která bydlí v jakémisi městě Ystad v dalekém Švédsku. Françoise Bertrandová se omlouvala za to, že tyto soukromé dopisy četla. Pomáhal jí přitom jeden alkoholem sešlý švédský umělec, který v Alžíru bydlel. Ze známosti jí korespondenci přeložil, aniž tušil její skutečné pozadí. Françoise si překlady sepišovala a postupně se jí před očima rodil zřetelný obrázek. Už tehdy trpěla těžkými výčitkami svědomí kvůli tomu, co se oné páté ženě stalo. Brutálně ji zavraždili v Alžírsku, v zemi, kterou Françoise nesmírně milovala, ale zároveň to byla země zmítaná vnitřními nepokoji. Snažila se v dopise vysvětlit, co se v její vlasti děje, a napsala i něco o sobě. Její otec se narodil ve Francii, ale už v dětství se s rodiči přestěhoval do Alžírska. Vyrostl tady, později se oženil s Alžírankou a Françoise, jejich nejstarší dítě, měla dlouho pocit, že stojí jednou nohou ve Francii a druhou v Alžírsku. Teď už však nepochybovala, kde je její domov. Právě proto ji tak trápilo, že Alžírsko sužují taková protivenství, až zemi hrozí úplný rozpad. Také z toho důvodu se nechtěla podílet na podvodu a očerňovat sebe i svou domovinu tím, že se oné zavražděné ženy zbaví. Nechtěla pohřbít pravdu a zamaskovat ji smyšlenou autonehodou, zbavit se zodpovědnosti za to, že Anna navštívila její zemi. Françoise Bertrandová z toho trpěla nespavostí, jak napsala. Nakonec se rozhodla napsat neznámé dceři dopis a vypovědět jí pravdu. Přinutila se potlačit loajalitu, kterou cítila vůči policejnímu sboru. Požádala dceru, aby její jméno zůstalo utajeno. *Píšu vám pravdu, zakončila svůj dlouhý dopis. Možná dělám chybu, když vám ji prozrazuji. Ale copak můžu jinak? Našla jsem tašku s dopisy, které jedna žena psala své dceři. Já jí teď vyprávím, jak se ke mně dostaly, a posílám je dál.*

Všechny nedokončené dopisy vložila Françoise Bertrandová do obálky spolu se svým psaním.

Vedle nich ležel pas Anny Anderové.

Její dcera si ale dopisy nepřčetla. Jen je odložila na balkoně na podlahu a dlouho plakala. Teprve za svítání se zvedla a šla do

kuchyně. Hodnou chvíli seděla nehnutě u jídelního stolu. V hlavě měla úplně prázdno. Pak ale začala přemýšlet. Najednou vypadalo všechno jednoduše. Došlo jí, že celé ty roky jen čekala. Předtím to nechápala. Netušila, že čeká a na co čeká. Teď už to věděla. Má splnit úkol a konečně nemusí otálet. Nadešel ten pravý čas. Její matka je pryč. Dveře se otevřely.

Vstala a došla pro krabičku plnou nastříhaných papírků a pro velký lodní deník, schovaný v ložnici v bedně pod postelí. Rozložila si ústřížky před sebe na stole. Věděla, že jich je přesně tři-
ačtyřicet. Na jednom z nich je černý křížek. Začala papírky rozbalovat, jeden po druhém.

Křížek byl na dvacátém sedmém lístku. Otevřela lodní deník a jela prstem po řádcích se jmény, až dospěla ke jménu ve dvacáté sedmé kolonce. Přečetla si jméno, které tam sama vepsala, a před očima se jí zvolna vynořil obličej. Pak knihu zavřela a papírky vrátila do krabičky.

Její matka je mrtvá.

Už ani v nejmenším nepochybovala. Není návratu.

Dopřeje si jeden rok. Musí se vyrovnat se smutkem a vykonat potřebné přípravy. Ne víc než rok.

Znovu vyšla na balkon. Zapálila si cigaretu a shlížela na probouzející se město. Od moře se blížily dešťové mraky.

Krátce po sedmé hodině si šla lehnout.

Bylo ráno, dvacátého srpna 1993.

skåne

21. září — 11. října 1994

Svou báseň dopsal až krátce po desáté hodině večer.

Poslední sloky byly pracné a zabraly mu hodně času. Snažil se o melancholický a zároveň krásný výraz. Několik zmařených pokusů skončilo v koši na papír. Dvakrát neměl daleko ke kapitulaci. Ale teď báseň konečně ležela před ním na stole. Žalozpěv nad strakapoudem prostředním, který patří ve Švédsku k prakticky vyhynulým druhům. Poslední exemplář byl spatřen na začátku osmdesátých let. Další pták, kterého člověk téměř vymýtil z povrchu zemského.

Vstal a narovnal se v zádech. S přibývajícimi léty mu dělalo potíže vysedávat delší dobu sehnutý nad svými spisky.

Stařec jako já by neměl psát básně, pomyslel si. Když je člověku osmasedmdesát, jeho myšlenky už nemají hodnotu pro nikoho jiného než jen pro něho. Současně si uvědomoval, že to není pravda. To jen v západním světě se lidé dívají na staré generace přezíravě nebo s pohrdáním. Jiné kultury stáří přijímají, respektují je coby projasněný a očištěný čas moudrosti. A on bude své básně psát, dokud bude živ. Dokud v ruce udrží pero a hlavu bude mít jasnou jako teď. Nic jiného neumí. Teď už ne. Kdysi býval schopným prodejcem aut. Byl opravdu dobrý a vyčníval nad ostatními. Právem se o něm říkalo, že pokud jde o obchody, má tvrdou ruku. Auta prodával jako na běžícím pásu. V tučných letech měl pobočky v Tomelille i Sjöbo. Nashromáždil dostatečné jmění, aby si mohl žít podle svých představ.

Ale smysl pro něj představovaly básně. Všechno ostatní byla prchavá nutnost. Verše, které ležely před ním na stole, mu přinášely uspokojení, jaké nikdy jindy nepocítil.

Zatáhl závěsy na velkých oknech. Za nimi se rozkládala pole, která se lehce svažovala k moři daleko za obzorem. Šel ke knihovně. Během svého života vydal devět básnických sbírek. Vydával je od konce čtyřicátých let se zhruba pětiletým odstupem. Stály tam na polici, bok po boku. Vyšly v malých nákladech

a moc se jich neprodalo. Tři sta kusů, někdy o něco víc. Neprodané výtisky ležely v krabicích dole ve sklepě. Ne že by je tam vykázal. Pořád to byla jeho pýcha. Přesto se už dávno rozhodl, že je jednou spálí. Vynosí bedny na dvůr a škrtně zápalkou. V den, kdy se dozví svůj rozsudek smrti, ať už z úst lékaře, nebo neodvratný konec vytuší sám, skoncuje i s těmi tenkými svazky, které si žádný čtenář nechtěl koupit. Nikdo je nebude házet do stoupy.

Díval se na své knížky. Poezii četl celý život. Mnoho básní uměl z paměti. Nedělal si iluze. Jeho vlastní básně nebyly z nejlepších. Ale taky nepatřily k nejhorším. V každé jeho sbírce se našly sloky, které se mohly měřit s čímkoliv jiným. Nicméně profesí byl prodejce aut, nikoliv básník. Jeho básně si nikdy nenašly místo v kulturních rubrikách a on sám neobdržel žádná literární ocenění. Navíc si sbírky vydával vlastním nákladem. První knížku postupně poslal velkým nakladatelům ve Stockholmu. Po nějaké době se mu pravidelně vracela zpátky spolu s úsečným zamítnutím na předtištěném formuláři. Jeden redaktor si dal tu práci s osobním komentářem. Sděлил mu, že nikdo v redakci neměl chuť louskat básničky, které zřejmě pojednávají jenom o ptácích. *Duchovní život konipasa naše čtenáře netáhne*, napsal redaktor.

Poté přestal nakladatelství obesílat. Radši si sbírky vydával za vlastní peníze. Jednoduchý přebal, černě tištěný text na bílém pozadí. Nic nákladného. Důležitá byla slova mezi tvrdými deskami. Jeho básně za ta léta nakonec přečetlo docela dost lidí. Mnozí se vyjádřili pochvalně.

A teď napsal novou. O strakapoudovi prostředním, krásném ptáku, který už není ve Švédsku k zahlédnutí.

Ptačí básník, napadlo ho.

Téměř všechno, co jsem napsal, je o ptácích. O úderech křídel, nočním šustotu, osamělém vábení kdesi v dáli. V ptačím světě jsem se dotkl nejskrytějších tajemství života.

Vrátil se k psacímu stolu a vzal list papíru do ruky. Poslední sloka se přece jen povedla. Pustil list a ten se snesl zpátky na desku. Vykročil po rozlehlém pokoji a píchlo ho přitom v zádech. Že by nějaké zdravotní potíže? Každý den naslouchal svému tělu, aby zjistil, jestli už ho nezačíná zrazovat. Celý život pravidelně sportoval. Nikdy nekouřil, jedl i pil střídavě. Tělo se mu odměnilo zdravím. Ale přece jen mu táhne na osmdesátku. Blíží se konec času, který mu byl vyměřen. Šel si do kuchyně nalít kávu z kávovaru. Nikdy ho nevypínal. Právě dokončená báseň ho naplňovala steskem i radostí.

Podzim života, pomyslel si. Příléhavý název. Všechno, co píšu, může být poslední. A je září. Podzim. Jak podle kalendáře, tak v mém životě.

Vzal si šálek do obývacího pokoje. Opatrně se usadil do jednoho z kožených křesel, která vlastnil už čtyřicet let. Koupil si je kdysi na oslavu svého triumfu, když dostal licenci na prodej volkswagenů v jižním Švédsku. Na stolku vedle opěrky stála fotografie Wenera, jeho vlčáka. Scházel mu nejvíc ze všech psů, co ho provázeli životem. Stáří přináší samotu. Lidé, kteří zaplňují váš život, postupně umírají. Nakonec se mezi stíny odeberou i psi. Brzy už zůstane dočista sám. Od určitého bodu v životě jsou všichni lidé sami. Nedávno se pokusil složit na tuhle myšlenku báseň. Leč neuspěl. Možná by to mohl zkusit znovu, když teď dopsal báseň o strakapoudovi. Ale on umí skládat básně o ptácích. Ne o lidech. Ptákům se dá porozumět. Lidé jsou většinou nesrozumitelní. Copak vůbec pochopil sám sebe? A psát básně o tom, čemu nerozumí, to by bylo jako vloupat se na cizí území.

Zavřel oči a najednou se mu vybavila soutěžní otázka za deset tisíc korun. Bylo to na konci padesátých let nebo možná na začátku šedesátých, ještě za času černobílé televize. Jeden mladík si vybral téma Ptáci. Ten kluk šilhal a měl vlasy ulízané vodou. Všechny otázky zodpověděl správně a vyhrál šek

na deset tisíc švédských korun, což byla na tehdejší dobu zá-
vratná částka.

On nebyl v televizním studiu, neseděl ve zvukotěsné budce
se sluchátky na uších. Seděl právě v tomhle koženém křesle.
Ale taky znal všechny odpovědi. Ani nemusel uvažovat nad tím,
jestli by potřeboval delší čas na rozmyšlenou. Deset tisíc korun
ovšem nedostal. O jeho rozsáhlých znalostech z ptačí říše neměl
nikdo ani tušení. Místo toho psal dál své básně.

Vytrhl se ze snění. Zaslechl jakýsi zvuk. Seděl v temném po-
koji a poslouchal. Že by někdo chodil venku po dvoře?

Nesmysl, to se mu jen něco zdálo. Stáří s sebou přináší kromě
spousty jiných potíží také úzkostlivost. Na dveřích měl bytelné
zámky. V ložnici v patře přechovával brokovnici, a pokud by po-
třeboval pistoli, stačilo jít do kuchyně a otevřít zásuvku. Jestli do
jeho odlehlého domu severně od Ystadu přijdou nezvaní hosté,
má se jak bránit. A taky by to neváhal udělat.

Vstal a znovu ho píchlo v zádech. Bolest přicházela a zase
odeznívala. Odložil hrnek na linku a podíval se na hodinky. Bude
jedenáct. Čas na procházku. Zamžoural směrem k teploměru za
kuchyňským oknem a zjistil, že venku je sedm stupňů nad nulou.
Tlak vzduchu stoupal. Nad Skåne se dostalo mírné jihozápadní
proudění. Podmínky jsou ideální, pomyslel si. Dnes v noci po-
táhnou hejna na jih. Tisíce a tisíce stěhovavých ptáků poletí na
neviditelných křídlech nad jeho hlavou. Neuvidí je. Ale ucítí, jak
letí v temnotě vysoko nad ním. Už víc než padesát let trávil bez-
počet podzimních nocí venku v polích, jen aby zažil ten pocit, že
kdesi nad ním putují tažní ptáci.

Jako by se stěhovala celá obloha, říkával si často.

Do pohybu se dávají celé symfonické orchestry mlčenlivých
pěvců, aby unikly blížící se zimě do teplých krajů. Kupředu je
žene pud, který mají uložený hluboko v genech. A jejich nedo-
stižná schopnost orientovat se podle hvězd a magnetických polí
je pokaždé dovede do cíle. Čekají na správný vítr, vybudovali si
tukové zásoby a udrží se ve vzduchu hodinu za hodinou.

Celá obloha rozvibrovaná křídly se vydá na svou každoroční pouť. Ptačí pouť do Mekky.

Co je člověk v porovnání s tažnými ptáky? Co je starý muž připoutaný k zemi? A nahoře, vysoko nad ním, širé nebe v pohybu?

Často myslel na to, že je to jako vykonat posvátný obřad. Jeho soukromá podzimní mše. Stojí ve tmě a cítí, jak se ptáci vydávají na cestu. A na jaře čeká zas, aby je přivítal.

Noční stěhovaví ptáci představovali jeho náboženství.

Vyšel do předsíně a zarazil se s rukou u věšáku. Vrátil se do obývacího pokoje a oblékl si svetr, který ležel na stoličce u psacího stolu.

Ve stáří člověk taky dřív prochladne.

Znovu mu padl zrak na báseň, která ležela v celé své kráse na stole. Žalozpěv za strakapouda prostředního. Nakonec se mu povedla podle jeho představ. Možná bude žít dost dlouho na to, aby ještě shromáždil dostatek básní pro svou desátou a poslední sbírku poezie. Už teď věděl, jak by se jmenovala.

Noční mše.

Znovu zamířil do předsíně, oblékl si bundu a narazil si kšiltovku hluboko do čela. Otevřel vchodové dveře. Podzimní vzduch byl prosycený vůní vlhké hlíny. Zavřel za sebou a chvíli přivykal tmě. Zahrada tonula v samotě. V dálce spatřil odraz světla z Ystadu. Jinak jeho statek obklopovala tma, k nejbližšímu sousedovi bylo patřičně daleko. Hvězdná obloha byla téměř bez šmouhy. Jen na horizontu se krčilo pár mraků.

Tuhle noc nad ním poletí hejna ptáků.

Vydal se na cestu. Bydlel na starém statku, který sestával ze tří budov. Čtvrtá shořela někdy na začátku století. Na dvoře nechal původní dlažbu z kočičích hlav. Investoval spoustu peněz do důkladné a dosud nedokončené rekonstrukce statku. Po smrti všechno odkáže Muzeu kultury v Lundu. Nikdy se neoženil a děti neměl. Prodával auta a zbohatl. Choval psy. A měl ptáky, kteří létali vysoko nad ním.

Ničeho nelituji, pomyslel si, když kráčet po pěšině k posedu, který si sám postavil a odkud tažné ptáky sledoval. Ničeho nelituji, protože litovat nemá smysl.

Byla krásná zářijová noc.

A přece ho něco zneklidňovalo.

Zastavil se a napíнал sluch. Ale ozývalo se jen tiché šumění větru. Vykročil dál. Možná ho znervózňuje ta bolest? To píchání v zádech? Obavy jistě vyvěrají z jeho vlastního nitra.

Opět se zastavil a ohlédl se. Nikdo za ním nejde. Je tu sám. Pěšina se svažovala. Pak ho čekal kopec. Po jeho úpatí vedl široký příkop, přes který umístil lávku. Nahoře na kopci stál jeho posed. Od domovních dveří to k němu měl přesně dvě stě čtyřicet sedm metrů. Přemítal, kolikrát už tudy šel. Znal každý ohyb cesty, každou prohlubeň. Přesto kráčet pomalu a opatrně. Nehodlal riskovat, že upadne a zlomí si nohu. Staří lidé mají křehkou kostru. Byl si toho dobře vědom. Kdyby skončil v nemocnici se zlomeninou krčku, znamenalo by to jeho smrt, protože by nevydržel nečinně ležet na bílé posteli. Začal by tam přemítat o svém životě. A pak už by nebylo záchrany.

Najednou se v chůzi zarazil. Zahoukala sova. Někde nedaleko praskla větvička. Křupnutí přišlo z remízku, který se rozkládal za jeho kopcem. Nehnutě stál a napíнал všechny smysly. Sova znovu zahoukala. Pak se rozhostilo ticho. Nespokojeně si sám pro sebe cosi zabrblal a šel dál.

Staroch a ještě k tomu třasořitka, pomyslel si. Bojím se duchů i tmy.

Už viděl posed. Černý stín, který se rýsoval proti noční obloze. Ještě dvacet metrů a bude u lávky přes hluboký příkop. Kráčet dál. Sova už se neozvala. Puštík obecný, pomyslel si.

Rozhodně to musel být puštík obecný.

V tu chvíli se znovu zarazil v půli kroku. Lávku měl před sebou.

S posedem na kopečku bylo něco v nepořádku. Něco bylo jinak. Mhouřil oči, aby ve tmě zaostřil. Nevěděl, co ho zarazilo. Ale něco se změnilo.

Mám vlčí mlhu, pomyslel si. Všechno je jako obvykle. Posed, který jsem postavil před deseti lety, je pořád stejný. Kalí se mi zrak. Nic jiného v tom není. Udělal krok a ocitl se na lávce. Pod nohama cítil dřevěná prkna. Pořád upíral pohled na posed.

To není možné, říkal si. Kdybych nevěděl, jak to je, myslel bych si, že ten posed snad od včerejška o metr povyroste. Nebo že se mi to všechno zdá. Že tam nahoře vidím sám sebe.

V okamžiku, kdy ho to napadlo, pochopil, že je to pravda. Na posedu někdo stál. Nehybný stín. Projel jím záchvěv strachu, jako osamělý poryv větru. Vzápětí se rozčlilil. Někdo si dovolil vkročit na jeho pozemek a bez dovolení vylezl na jeho posed. Pravděpodobně jde o pytláka, číhá tam na srny, které se pohybují v lesíku na druhé straně kopce. Sotva to bude další pozorovatel ptáků, to se mu nezdálo.

Zavolal na ten stín. Nikdo neodpověděl, stín se ani nehnul. Znejistěl. Nejspíš ho přece jen šálí slábnoucí zrak.

Zavolal ještě jednou, ale odpovědi se nedočkal. Vydal se po lávce.

Když se prkna prolomila, bez opory se zřítíl. Příkop byl hluboký přes dva metry. Padal obličejem dolů a ani nestačil roztáhnout paže, aby se zachytil.

Pocítil ostrou bolest. Přišla znenadání a zařízla se mu do útrobu. Jako by mu někdo na celé tělo přitiskl rozžhavené železo. Bolest byla tak silná, že ze sebe nevypravil ani hlásku. Těsně předtím než zemřel, pochopil, že vůbec nedopadl na dno. Zůstal zavěšený na své vlastní bolesti.

Jeho poslední myšlenka patřila ptákům, kteří letěli kdesi nad ním.

Nebe se stěhuje na jih.

Naposledy se pokusil vyprostit z osidel utrpení.

Pak nastal konec.

Bylo za deset minut půl dvanácté, jednadvacátého září 1994.

Právě onu noc táhla po obloze velká hejna drozdů zpěvných.

Letěli ze severu a mířili po jihozápadní trase přes Falsterbo, odlétali za teplem, které na ně čeká kdesi daleko.

x x x

Když bylo po všem, opatrně sešla po schůdcích z posedu dolů. Posvítila baterkou do příkopu. Muž, který se jmenoval Holger Eriksson, byl mrtvý.

Zhasla a zůstala tiše stát ve tmě.

Pak se svižně vydala pryč.

2

V pondělí šestadvacátého září se Kurt Wallander probudil ve svém bytě v centru Ystadu těsně po páté ráno.

Jakmile otevřel oči, podíval se na své ruce. Byly hnědé. Hlava mu klesla zpátky na polštář a zaposlouchal se do deště, jak bubnuje na okno v ložnici. Vyvolal si vzpomínku na cestu, která před dvěma dny skončila na kastrupském letišti, a lebedil si. Strávil celý týden s otcem v Římě. Bylo tam horko a opálil se. Odpoledne za největšího parna si obvykle našli nějakou lavičku v parku Villa Borghese, otec se usadil do stínu a Wallander si svlékl košili a mhouřil oči proti sluníčku. To byla ostatně jediná rozepře, kterou během celého pobytu měli. Otec nedokázal za žádnou cenu pochopit, proč je Kurt tak marnivý a ztrácí čas opalováním. Ale byl to bezvýznamný spor, skoro jako by vznikl jen proto, aby si uvědomili, jak je jim dobře.

Šťastný výlet, pomyslel si Wallander v posteli. Jeli jsme s tátou do Říma a vyšlo nám to. Vlastně to dopadlo mnohem líp, než jsem si představoval a než jsem doufal.

Podíval se na budík na nočním stolku vedle postele. Dnes ráno se vrací do služby. Ale nikam nespěchal. Ještě si může pohovět v posteli. Natáhl se ke kupě novin, kterými večer předtím listoval. Začel se do článku o výsledcích parlamentních voleb. Protože v den voleb byl v Římě, poslal volební lístek poštou. Teď mohl konstatovat, že sociální demokraté získali přes pětadvacet procent hlasů. Ale co to vlastně znamená? Přinese to nějaké změny? Upustil noviny na podlahu. V myšlenkách zabloudil zpátky do Říma.

Bydleli v levném hotelu blízko Campo dei Fiori. Z terasy na střeše přímo nad jejich pokoji byl krásný výhled na celé širé město. Tam pili ranní kávu a plánovali, co budou ten den dělat. Ani jednou se nepohádali. Wallanderův otec přesně věděl, co chce vidět. Wallander měl chvílemi obavy, že toho chce až moc, že to nezvládne. Taky neustále pátral po známkách otcovy zmatenosti

nebo duševní nepřítomnosti. Nemoc se plížila kolem, oba si toho byli vědomi. Choroba se zvláštním jménem, Alzheimerova nemoc. Ale po celý týden během jejich šťastné cesty byl otec v úžasné náladě. Když si teď Wallander uvědomil, že jejich výlet patří minulosti, cítil knedlík v krku. Cesta uplynula a zbyla z ní jen vzpomínka. Do Říma už se spolu nikdy nevrátí, podnikli tu pouť jen jedinkrát, on a jeho téměř osmdesátiletý otec.

Prožili přitom okamžiky, kdy si byli nesmírně blízcí. Poprvé za bezmála čtyřicet let.

Wallander si vzpomněl, jak při té příležitosti zjistil, že jsou si podobní mnohem víc, než si byl dřív ochotný přiznat. Tak například byli oba zvyklí vstávat velmi časně. Když Wallander otce informoval, že snídaně v hotelu se podává až od sedmi hodin, otec okamžitě protestoval. Čapl syna a táhl ho do recepce, kde směsicí skánštiny, několika anglických a snad i německých slovíček a nesouvislých italských frází lámaně vysvětloval, že chce *breakfast presto*. Ne *tardi*. V žádném případě ne *tardi*. Když vykládal, že je třeba snídani nejmíň o hodinu posunout, musí být od šesti, z nějakého důvodu taky několikrát řekl *passagio a livello*. Buď dostanou svoji kávu v šest hodin, nebo se budou muset poohlédnout po jiném hotelu. *Passagio a livello*, opakoval otec a personál v recepci ho sledoval s údivem, ale zároveň s respektem.

Snídani samozřejmě dostali v šest hodin. Wallander si posléze v italském slovníčku našel, že *passagio a livello* znamená železniční přejezd. Jeho otec si zřejmě popletl dva různé výrazy. Co chtěl doopravdy říct, to Wallander netušil, a měl dost rozumu na to, aby se po tom nepídil.

Zaposlouchal se do deště. Cesta do Říma, jeden krátký týden, který se ve vzpomínkách měnil v nekonečný a závrtný zážitek. Jeho otec nejenže věděl, kdy chce mít na stole ranní kávu. Navíc zcela sebejistě a samozřejmě prováděl syna po městě a měl přehled o tom, co všechno chce vidět. Nic se nedělo nazdařbůh a Wallanderovi došlo, že otec si tuhle cestu plánoval celý život. Byla to pouť na posvátné místo a on se jí mohl zúčastnit. Patřil

k ní jako svého druhu součástka, neviditelný, a přece stále přítomný služebník. Cesta měla svůj tajemný rozměr, který nikdy tak docela nepochopí. Jeho otec přijel do Říma, aby tu spatřil cosi, co už v duchu prožil.

Třetí den se šli podívat do Sixtinské kaple. Wallanderův otec stál skoro hodinu a jen se díval na strop, který namaloval Michelangelo. Bylo to jako vidět starého člověka, kterak vysílá k nebi modlitbu beze slov. Wallandera po chvíli začalo bolet za krkem a vzdal to. Chápal, že vidí něco nesmírně krásného. Současně pochopil, že jeho otec toho vidí mnohem víc. Na okamžik rouhačsky uvažoval, jestli na rozsáhlé fresce nehledá nějakého tetřeva nebo západ slunce. Ale vzápětí se zastyděl. Nebylo pochyb o tom, že jeho otec, byť sám maloval kýče, se do mistrovského díla dokázal vcítit s obdivem až nábožným.

Wallander otevřel oči. Na okno rachotil déšť.

Ten samý večer, počítáno podle jejich římského kalendáře třetí, nabyl dojmu, že otec má za lubem něco, co si chce nechat jenom pro sebe. Netušil, jak na to přišel. Večeřeli na Via Veneto. Na Wallanderův vkus to bylo zbytečně drahé, ale otec trval na tom, že si to můžou dovolit. Jsou v Římě poprvé a naposledy. Tak si můžou dopřát pořádnou večeři. Posléze pomalu kráčeli městem. Byl teplý večer, všude se to hemžilo lidmi a otec mluvil o fresce v Sixtinské kapli. Než našli cestu k hotelu, dvakrát zabloudili. Od snídaňové vzpoury se Wallanderův otec u personálu těšil značné úctě. Dostali svoje klíče a po cestě do schodů je provázely zdvořilé poklony. Na chodbě si popřáli dobrou noc a zavřeli dveře. Wallander si lehl a poslouchal zvuky doléhající z ulice. Možná myslel na Baibu, možná jenom pozvolna usínal.

Jenže najednou se probral. Ze spánku ho vytrhla jakási neurčitá obava. Po chvíli si vzal župan a šel do recepce. Všude bylo ticho. Noční portýr se v místnosti za recepcí díval na malou televizi se ztlumeným zvukem. Wallander si u něj koupil láhev minerálky. Recepční byl mladý a v hotelu pracoval, aby si vydělal na studia teologie. Tohle mu pověděl už předtím, když si u něj

Wallander kupoval vodu poprvé. Měl černé vlnité vlasy, byl z Padovy, jmenoval se Mario a mluvil plynně anglicky. Wallander stál u pultu s láhví v ruce a najednou se přistihl, jak toho mladého portýra žádá, aby ho přišel vzbudit, pokud by jeho otec během noci sešel do recepce nebo chtěl odejít z hotelu. Recepční se na něj podíval. Možná ho to přání překvapilo, ale možná už tu pracoval tak dlouho, že ho žádný vrtoch nočního hosta nevyvedl z míry. Jen přikývl, samozřejmě, pokud ctěný pan Wallander starší půjde v noci ven, okamžitě přijde zaklepat na dveře číslo třicet dva.

Došlo k tomu šestou noc. Od rána brouzdali městem, prošli se po Foru Romanu, a dokonce navštívili galerii Doria Pamphilj. Večer zašli do temných podzemních uliček vedoucích od Villy Borghese ke Španělským schodům a dali si večeři. Nad účtem zůstala Wallanderovi viset brada. Byl to jejich poslední večer, jejich šťastný výlet se chýlil ke konci, ale teď už ho nic nezhatí, zůstane opravdu šťastný. Wallanderův otec pořád překypoval elánem a zvědavostí, stejně jako na začátku cesty. Šli městem do hotelu a po cestě se zastavili v kavárně, kde si vypili kávu a přitukli si grappou. V hotelu dostali klíče. Byla horká noc, jako ostatně po celý jejich pobyt, a Wallander usnul, jakmile položil hlavu na polštář.

V půl druhé se ozvalo zaklepaní.

V první chvíli Wallander nechápal, kde vlastně je. Ale když se celý zmatený vymotal z postele a otevřel, za dveřmi stál noční portýr a svou bezchybnou angličtinou mu sdělil, že starý pán, který je otcem signora Wallandera, právě opustil hotel. Wallander na sebe naházел oblečení. Vyšel ven na ulici a spatřil otce, jak cílevědomě rázuje po druhé straně chodníku. Wallander šel s odstupem za ním a napadlo ho, že poprvé v životě špehuje vlastního otce. Došlo mu, že jeho tušení bylo správné. Zprvu si nebyl jistý, kterým směrem jdou. Když se ulice začaly zužovat, pochopil, že otec míří ke Španělským schodům. Wallander se za ním pořád držel v uctivé vzdálenosti. A pak ho viděl, jak v horké

římské noci šplhá do schodů, zdolal je všechny a došel až ke kostelu se dvěma věžemi. Tam se posadil, vypadal nahoře jako černá tečka. Wallander se skrýval dole mezi stíny. Otec tam seděl skoro hodinu. Pak vstal a sešel po schodech dolů. Wallander se na něj znovu pověsil, tohle byl nejtajnější úkol, jaký kdy měl, a brzo byli u Fontany di Trevi. Otec do ní nehodil přes rameno minci, jen se díval na gejzíry vody. Světlo z pouliční lampy mu ozářilo obličej a Wallander viděl, jak se mu lesknou oči.

Pak se vrátili do hotelu.

Nazítří seděli v letadle Alitalia do Kodaně, Wallanderův otec u okénka, stejně jako když odlétali, a Wallander si prohlížel svoje opálené ruce. Teprve na trajektu do Limhamnu se Wallander otce zeptal, jestli se mu výlet líbil. Otec přikývl, něco nesrozumitelně zamumlal a Wallander věděl, že větší projev nadšení už z něj nedostane. V Limhamnu na ně čekala Gertrud a odvezla je domů. Wallandera vysadili v Ystadu, a když večer telefonoval, jestli je všechno v pořádku, hlásila mu, že otec už sedí v ateliéru a maluje svůj věčně se opakující motiv, západ slunce nad nehybnou, bezvětřnou krajinou.

Wallander vstal z postele a šel do kuchyně. Bylo půl šesté. Uvařil si kávu. *Proč šel v noci ven? Proč seděl na schodech? Co se mu to u fontány lesklo v očích?*

Odpovědi neznal. Ale na okamžik směl spatřit otcovu tajnou krajinu duše. Měl dost rozumu na to, aby zůstal stát za pomyslným plůtkem. Nikdy se otce nezeptá, co měla jeho osamělá noční procházka Římem znamenat.

Zatímco se vařila káva, šel Wallander do koupelny. Spokojeně zaznamenal, že vypadá zdravě a energicky. Od slunce měl vyšisované vlasy. Možná ze všech těch špaget trochu přibral. Ale váhu v koupelně minul bez povšimnutí. Cítil se odpočatý. To je hlavní. A měl radost, že tu cestu skutečně podnikli.

Vůbec nebyl otrávený z toho, že z něj už brzo, vlastně za pár hodin, zase bude policista. Jindy mu dělalo potíže vrátit se po

dovolené zpátky do práce. V posledních letech se mu tam obzvláště nechtělo. Míval i období, kdy vážně uvažoval o tom, že od policie odejde a najde si místo jinde, třeba u bezpečnostní služby v nějaké firmě. Jenže byl tělem i duší policista. Docházelo mu to sice pomalu, zato neodvolatelně. Nic jiného už z něj nebude.

Ve sprše vzpomínal na události, jež se odehrály před dvěma měsíci, během horkého léta a mistrovství světa ve fotbale, které pro Švédsko dopadlo tak úspěšně. Pořád ho trápily výjevy z beznadějného honu na sériového vraha, z něhož se nakonec vyklubal duševně nemocný čtrnáctiletý chlapec. Během týdne v Římě se mu všechny vzpomínky na otrěsné letní události vykouřily z hlavy. Teď jsou zpátky. Týden v Římě nic nezměnil. Svět, do kterého se vrací, je pořád stejný.

Zůstal sedět v kuchyni u stolu až do sedmi hodin. Na okno nepřetržitě bubnoval déšť. Italské horko už bylo vzdálenou vzpomínkou. Do Skåne přišel podzim.

Z bytu vyšel v půl osmé a jel na stanici. Jeho kolega Martinsson přijel zároveň s ním a zaparkoval vedle něj. Kvapně se v dešti pozdravili a pospíchali ke vchodu.

„Jaká byla dovolená?“ zeptal se Martinsson. „Vítej zpátky, mi-mochodem.“

„Otec byl moc spokojený,“ odpověděl Wallander.

„A co ty?“

„Bylo tam pěkně. A vedro.“

Vešli dovnitř.

V recepci je se širokým úsměvem uvítala Ebba. Na stanici pracovala už přes třicet let.

„Vážně se dá na podzim v Itálii takhle opálit?“ podivovala se.

„Jo,“ přisvědčil Wallander. „Pokud jsi na sluníčku.“

Kráčeli chodbou. Wallander si říkal, že měl Ebbě něco přivést. V duchu láteřil, proč ho to nenapadlo dřív.

„Tady byl klid,“ hlásil Martinsson. „Žádný větší případ. Vlastně skoro nic.“

„Třeba by mohl být klid celý podzim,“ nadhodil Wallander nepřesvědčivě.

Martinsson odkráčel pro kávu. Wallander otevřel dveře do své kanceláře. Všechno zůstalo, jak to tu nechal. Stůl byl prázdný. Pověsil si bundu a otevřel na škvíru okno. Do přihrádky s poštou mu někdo položil několik zpráv z policejního prezidia. Vzal do ruky tu první, ale bez přečtení ji nechal spadnout na stůl.

Uvažoval o složitém případě pašování aut mezi Švédskem a státy bývalého východního bloku. Už se s tím trápí skoro rok. Jestli se během jeho nepřítomnosti nestalo nic mimořádného, musí se do něj znovu pustit.

Napadlo ho, jestlipak se tím bude muset zabývat ještě celých patnáct let, než půjde do penze.

Ve čtvrt na devět se zvedl a zamířil do zasedačky. Na půl devátou se tam scházeli kolegové z oddělení, aby si prošli přehled práce na nadcházející týden. Wallander je obešel a pozdravil se s nimi. Všichni obdivovali, jak je opálený. Pak si sedl na své obvyklé místo. Povšiml si, že tam vládne nálada typická pro podzimní pondělní ráno: nanicovatá, unavená a trochu duchem nepřítomná. Chvilku uvažoval, kolik takových pondělních porad už v téhle místnosti zažil. Jelikož jejich nová šéfká Lisa Holgersonová byla momentálně ve Stockholmu, vzal si schůzi na starost Hansson. Martinsson měl pravdu. Moc se toho za ten týden jeho nepřítomnosti nestalo.

„Pokud si nechceš vzít jednu vloupačku,“ obrátil se k němu Hansson. „V květinářství.“

Wallander se na něj udiveně podíval.

„Vloupačka v květinářství? A co tam ukradli? Tulipány?“

„Neukradli nic, teda podle dosavadního zjištění,“ odpověděl Svedberg a podrbl se na plešaté hlavě.

V tu chvíli se otevřely dveře a dovnitř vpadla Ann-Britt Höglundová. Její manžel byl servisní technik a pořád byl někde na cestách po zemích, o kterých ještě nikdo neslyšel. Starala se tak sama o dvě děti. Rána pro ni byla náročná a na porady

chodívávala pozdě. U policie v Ystadu působila už něco přes rok. Na ystadské kriminálce byla nejmladší. Někteří starší kolegové, zejména Svedberg a Hansson, zpočátku neskrývali svoji nespokojenost s tím, že se do týmu dostala žena. Ale Wallander si ji vzal pod křídla, jelikož záhy zjistil, že má pro policejní práci skutečné nadání. Nikdo už její pozdní příchody nekomentoval. Aspoň ne tehdy, když byl komisař nablízku. Posadila se k delší straně stolu a radostně na Wallandera pokývala hlavou, jako by ji snad překvapilo, že se vrátil.

„Zrovna mluvíme o květinářství,“ informoval ji Hansson, když se usadila. „Říkali jsme si, že by se na to Kurt mohl podívat.“

„K vloupání došlo ve čtvrtek v noci,“ doplnila. „Prodavačka to zjistila, když přišla v pátek ráno do práce. Zloději vlezli dovnitř vchodem z druhé strany domu.“

„Co ukradli?“ znovu se zeptal Wallander.

„Nic.“

Wallander se zašklebil.

„Jak to myslíš, nic?“

Ann-Britt pokrčila rameny.

„Nic znamená nic.“

„Na zemi se našly krvavé fleky,“ ozval se Svedberg. „A majitel někam odjel.“

„To zní hodně divně,“ řekl Wallander. „Vážně se tím budeme zabývat?“

„Je to opravdu zvláštní,“ přitakala Ann-Britt. „Ale jestli to stojí za náš čas, to neumím posoudit.“

Wallandera napadlo, že by se aspoň nemusel okamžitě ponořit do bezútešného případu kradených aut, která nepřetržitě načerno proudí ze země. Mohl by si dopřát den hájení, aby přivykl skutečnosti, že už není v Římě.

„Já bych se na to podíval,“ nabídl se.

„Tak pojed' se mnou,“ řekla Ann-Britt. „Ten obchod je dole ve městě.“

Porada skončila. Déšť pokračoval. Wallander si šel pro bundu. Nasedli do jeho auta a jeli do centra.

„Jak jste se měli?“ zeptala se, když před nemocnicí zastavili na červenou.

„Viděl jsem Sixtinskou kapli,“ odpověděl Wallander a zíral přitom do deště. „A otec měl celý dlouhý týden dobrou náladu.“

„To vypadá na vydařenou dovolenou.“

Naskočila zelená a rozjeli se. Říkala mu, kudy má jet, protože si nebyl jistý, kde přesně květinářství je.

„Jak to vypadalo na stanici?“ zajímal se.

„Za jeden týden k ničemu nedojde,“ řekla. „Byl tu klid.“

„A naše nová šéfová?“

„Je ve Stockholmu a probírá tam aktuální návrhy škrtek. Určitě bude dobrá. Minimálně tak dobrá, jako byl Björk.“

Wallander na ni vrhl tázavý pohled.

„Myslel jsem, žeš ho nikdy neměla v lásce...“

„Dělal to, jak nejlíp uměl. Co víc může člověk chtít?“

„Nic,“ souhlasil Wallander. „Naprosto nic.“

Zastavili v ulici Västra Vallgatan, na rohu uličky Pottmakargränd. Květinářství se jmenovalo Cymbia. Vývěsní štít se kýval v poryvech větru. Zůstali sedět v autě. Ann-Britt mu podala papíry v plastovém obalu. Wallander po nich klouzal pohledem a zároveň ji poslouchal.

„Majitel obchodu se jmenuje Gösta Runfeldt. Momentálně je pryč. Prodavačka přišla do práce v pátek před devátou ráno. Zjistila, že zadní sklo ve dveřích je rozbité. Venku i uvnitř ležely střepy. Na podlaze v obchodě byla krev. Vypadá to, že se nic neztratilo. Peníze se v kase přes noc nenechávají. V devět hodin tři minuty zavolala na policii. Já jsem sem přijela něco po desáté. Vypadalo to přesně tak, jak to popsala. Rozbité sklo, na zemi krev. Nic se neztratilo. Je to podivná záležitost.“

Wallander se zamyslel.

„To nezmizela ani jedna jediná kytka?“

„Podle prodavačky ne.“

„Že by si vážně pamatovala přesný počet květin v každé váze?“

Vrátil jí papíry, které mu dala.

„Můžeme se jí zeptat,“ řekla Ann-Britt. „Mají otevřeno.“

Když Wallander otevřel dveře, rozcinkal se starožitný zvoneček. Vůně uvnitř mu připomněla římské zahrady. V obchodě nebyli žádní zákazníci. Z vedlejší místnosti přišla asi padesátiletá žena. Když je spatřila, pokývla na pozdrav.

„Vzala jsem s sebou kolegu,“ ozřejmila Ann-Britt.

Wallander pozdravil.

„Četla jsem o vás v novinách,“ řekla žena.

„Doufám, že to nebylo nic negativního,“ odušil Wallander.

„Ale kdepak,“ ujistila ho žena. „Jen samá chvála.“

Z papírů, které mu poskytla Ann-Britt, Wallander věděl, že prodavačka se jmenuje Vanja Anderssonová a je jí třiapadesát let.

Pomalu se procházel po obchodě. Podle svého dávného a hluboce zažitého zvyku se pečlivě díval, kam šlape. Vlhká vůně květin v něm vyvolávala vzpomínky. Zašel za pult a zastavil se před zadními dveřmi. Jejich horní polovina byla prosklená. Okení kyt byl čerstvý. Tudy se zloděj nebo zloději dostali dovnitř. Wallander se podíval na podlahu, kterou pokrývaly svažené umělohmotné dlaždice.

„Hádám, že na tomhle místě byla krev?“ zeptal se.

„Ne,“ odpověděla Ann-Britt. „Flek byl přímo v obchodě.“

Wallander udiveně nakrabil čelo. Pak ji následoval zpátky mezi květiny. Ann-Britt se zastavila uprostřed místnosti.

„Tady,“ oznámila. „Přesně tady.“

„A u toho rozbitého skla nic?“

„Ne. Už chápeš, proč mi to připadá tak divný? Proč je krev tady, a u dveří ne? Pokud ovšem vyjdeme z toho, že se pořezal tentýž člověk, který to sklo rozbil.“

„Kdo jiný by to byl?“ nechápal Wallander.

„No právě. Kdo jiný?“

Wallander se ještě jednou prošel po obchodě. Pokoušel si představit sled událostí. Někdo rozbil skleněnou výplň dveří a vloupal se do obchodu. Uprostřed květinářství je krev. Nic se neztratilo.

Každý trestný čin se odehrává podle určitého plánu nebo logiky. Pokud nepočítáme činy z ryzího šílenství. To věděl z mnohaleté zkušenosti. Ale nikdo se přece v afektu nevloupá do květinářství, aby tam pak nic neukradl, pomyslel si.

Tohle zkrátka nedává smysl.

„Předpokládám, že tam ta krev byla nakapaná,“ řekl.

K jeho překvapení zavrtěla Ann-Britt hlavou.

„Byla to menší kaluž,“ odpověděla. „Ne kapky.“

Wallander přemýšlel. Nic neříkal. Neměl co. Pak se otočil k prodavačce, která postávala za nimi.

„Takže se nic neztratilo?“

„Ne.“

„Ani žádná květina?“

„Ničeho jsem si nevšimla.“

„Vážně víte, kolik kytek tady denně máte?“

„Ano.“

Odpověď se dostavila rázně a bez zaváhání. Wallander přikývl.

„Dokážete si to nějak vysvětlit?“

„Ne.“

„Obchod nepatří vám, že?“

„Majitelem je Gösta Runfeldt. Jsem u něj zaměstnaná.“

„Jestli jsem to správně pochopil, někam odcestoval. Volala jste mu?“

„To nejde.“

Wallander se na ni pozorně zadíval.

„Proč to nejde?“

„Je na orchidejovém safari v Africe.“

Wallander zvažoval, co teď slyšel.

„Můžete mi k tomu říct něco víc? Orchidejové safari?“

„Gösta má vášeň pro orchideje,“ vysvětlila Vanja Anderssonová. „Ví o nich první poslední. Jezdí po celém světě, aby viděl všechny druhy. Píše knihu o dějinách orchidejí. Teď je v Africe. Nevím kde přesně. Víم jenom, že se vrátí příští týden ve středu.“

Wallander přikývl.

„Tak si s ním promluvíme, až se vrátí,“ řekl. „Možná byste ho mohla požádat, aby se policii ozval.“

Vanja Anderssonová slíbila, že mu to vyřídí. Do obchodu vstoupil zákazník. Ann-Britt Höglundová s Wallanderem vykročili ven do deště. Nastoupili do auta. Wallander nenastartoval hned.

„Dalo by se samozřejmě uvažovat o zloději, který se spletl,“ přemítal. „Rozbil špatné dveře. Vedle květinářství je obchod s počítači.“

„A co ta kaluž krve?“

Wallander pokrčil rameny.

„Třeba si ten zloděj nevšiml, že se pořezal. Stál tam s rukama podél těla a rozhlížel se. Kapala z něj krev. A když krev kape na stejné místo, dřív nebo později vytvoří loužičku.“

Ann-Britt přikývla. Wallander nastartoval.

„Bude to záležitost pro pojišťovnu,“ prohlásil. „Nic víc.“

Vrátili se v dešti na stanici.

Minula jedenáctá.

Pondělí, šestadvacátého září 1994.

Cesta do Říma se Wallanderovi začínala vytrácet z hlavy jako pomalu blednoucí přelud.

3

V úterý sedmadvacátého září dál skrápěl Skåne déšť. Meteorologové předpovídali, že po teplém létě přijde deštivý podzim. Zatím to nevypadalo, že by je něco mělo usvědčit z omylu.

Večer předtím se Wallander vrátil domů po prvním pracovním dni a bez zápalu si uvařil nějakou krmí. Pak ji do sebe s krajním odporem nasoukal a několikrát se pokusil dovolat své dceři Lindě, která bydlela ve Stockholmu. Nechal otevřené dveře na balkon, jelikož se úporný déšť na chvílku odmlčel. Cítil, jak ho rozladilo, že mu Linda sama od sebe nezavolá, aby se zeptala, jaká byla dovolená. Přesvědčoval se, že dcera má moc práce, ale příliš ho to nepovzbudilo. Tenhle podzim studovala na soukromé divadelní škole a zároveň pracovala jako servírka v jedné restauraci na Kungsholmenu.

V jedenáct hodin zavolal Baibě do Rigy. Zase začalo pršet a foukat. Už teď měl potíže vybavit si teplé římské dny.

Ale jestli v Římě dělal něco dalšího kromě toho, že si užíval tepla a doprovázel otce, tak myslel na Baibu. V létě spolu jeli do Dánska. Wallander byl tehdy vyčerpaný a skleslý z úmorného pátrání po čtrnáctiletém vrahovi. Ke konci dovolené se jí zeptal, jestli si ho nechce vzít. Odpověděla vyhýbavě, jako by si nechtěla zavřít všechna vrátka. Zároveň neskrývala, jaké má k váhání důvody. Procházeli se po nekonečné pláži ve Skagenu, kde se střetávají dvě moře a kde Wallander mimo jiné před mnoha a mnoha lety chodil se svou tehdejší manželkou Monou. Dokonce tudy kráčel i tehdy, když ho tížila deprese a zvažoval, že u policie skončí. Zažívali s Baibou téměř tropické noci. Fotbalové mistrovství přikovalo fanoušky k televizním obrazovkám a pláž byla nezvykle vylištěná. Bezcílně se procházeli, sbírali kamínky a mušle a Baiba mu pověděla, že si tak úplně nedokáže představit, že zase žije s policistou. Její bývalý muž, lotyšský policejní major Karlis Liepa, byl v roce 1992 zavražděn. Tehdy, během turbulentních a neskutečných událostí, které oba v Rize zažívali,

se Wallander s Baibou seznámil. V Římě si pak položil otázku, jestli se on sám vlastně doopravdy chce znovu oženit. Je svatba vůbec nutná? Svázat se složitými a formálními pouty, která už v dnešní době nemají prakticky žádnou hodnotu? Dlouho žil v manželství s Lindinou matkou. Když mu před pěti lety jednoho dne nečekaně předhodila, že se chce rozvést, byl z toho úplně paf. Teprve teď měl pocit, že jí začíná rozumět a alespoň částečně přijímá její důvody, kvůli nimž se rozhodla začít nový život bez něj. Teď chápal, proč se to stalo. Dokázal vidět svůj podíl, ba dokonce uznával, že vzhledem ke své věčné nepřítomnosti a vzrůstajícímu nezájmu o to, co pro ni bylo důležité, na tom všem nese podstatnou část viny. Pokud se tu dá o vině mluvit. Kus cesty šli s Monou vedle sebe. Posléze se jejich kroky oddělily, tak pomalu a neznatelně, že se to projevilo až ve chvíli, kdy bylo pozdě. To už se dostali jeden druhému z dohledu.

V Římě o tom hodně přemýšlel. A nakonec dospěl k názoru, že si Baibu opravdu chce vzít. Chce, aby se za ním přestěhovala do Ystadu. A zároveň se rozhodl, že se pohne z místa a vymění svůj byt v Mariagatan za nějaký dům. Někde za městem. Se zarostlou zahradou. Něco levného, ale dům musí být v takovém stavu, aby nutné opravy zvládl sám. Taky zvažoval, že si pořídí psa, o kterém tak dlouho snil.

O tom všem Baibě v pondělí večer dlouze vyprávěl a na Ystad se mezitím snášel déšť. Připadalo mu to jako pokračování úvah, které se mu odvíjely v hlavě v Římě. Tam s ní taky hovořil, ačkoliv u toho nebyla. Několikrát dokonce začal mluvit nahlas sám pro sebe. To samozřejmě neušlo otci, který šlapal v horku po jeho boku. Uštěpačně, ale ne nepřátelsky se zeptal, kdo z nich dvou tady začíná být starý a mimo sebe.

Zvedla to okamžitě. Z jejího hlasu poznal, že má radost. Vyprávěl jí o dovolené a nakonec zopakoval otázku, kterou jí položil v létě. Na okamžik se na lince mezi Ystadem a Rigou rozhostilo ticho. Pak promluvila. Taky o tom přemýšlela. Pořád má pochybnosti, nezmlínily se, ale ani se neprohloubily.

„Přijed' sem,“ požádal ji Wallander. „Tohle nemůžeme probírat po telefonu.“

„Dobře,“ odpověděla. „Přijedu.“

Nedomluvili se na přesném datu. O tom si promluví později. Pracovala na říšské univerzitě. Volno si musela plánovat dlouho dopředu. Ale když Wallander položil sluchátko, byl si skoro jistý, že ho čeká nová fáze života. Baiba přijede. A on se znovu ožení.

Tu noc dlouho nemohl usnout. Několikrát vstal z postele, šel k oknu v kuchyni a díval se do deště. Myslel na to, že ta osamělá pouliční lampa, která se venku kývá ve větru, mu bude chybět.

Přestože toho moc nenaspal, v úterý ráno vstal zase brzo. Už po sedmé hodině zaparkoval před stanicí a v dešti a vichru chvátal dovnitř. Napochodoval do kanceláře a rozhodl se, že se bez průtahů pustí do objemného spisu ke krádežím aut. Čím déle to bude odkládat, tím větší nechuť a úbytek inspirace ho postihne. Přehodil bundu přes židli pro návštěvy, aby oschla. Potom zvedl téměř půlmetrovou horu dokumentů, která byla odložená na polici. Dal se do organizování jednotlivých šanonů, když vtom někdo zaklepal na dveře. Wallander poznal, že je to Martinsson. Zavolal na něj, ať vejde.

„Když jsi pryč, tak tu bývám po ránu první,“ řekl Martinsson. „Teď jsem zase dvojka.“

„Už jsem se nemohl dočkat těch svých aut,“ vysvětlil Wallander a ukázal na šanony rozložené po stole.

Martinsson měl v ruce papír.

„Tohle jsem ti včera zapomněl dát,“ řekl. „Lisa Holgerssonová chtěla, aby ses na to podíval.“

„Co je to?“

„Přečti si to sám. Jak víš, lidi mají dojem, že policie by se měla vyjádřit ke všemu možnému.“

„To je nějaká žádost o vyjádření?“

„Něco na ten způsob.“

Wallander se na kolegu tázavě podíval, nebyl od něj zvyklý na vyhýbavé odpovědi. Před několika lety se Martinsson angažoval za lidovce a pravděpodobně v sobě hýčkal sny o politické kariéře. Pokud Wallander věděl, tenhle sen se tiše rozplývá, jak se jeho strana postupně scvrkávala. Řekl si, že výsledky voleb z minulého týdne nebude komentovat.

Martinsson odešel. Wallander se usadil a přečetl si papír, který dostal. Přečetl si ho dvakrát po sobě a dopálil se. Nevzpomínal si, kdy ho naposledy něco takhle vytočilo. Vyšel na chodbu a rázoval ke Svedbergovi, který měl jako obvykle pootevřené dveře.

„Viděl jsi tohle?“ zeptal se Wallander a zamával Martinssonovým papírem.

Svedberg zavrtěl hlavou.

„Co to je?“

„To nám poslala nově založená organizace, kterou by zajímalo, jestli policie nemá něco proti jejímu názvu.“

„A ten zní?“

„Hodlají přijmout název Přátelé sekry.“

Svedberg se na Wallandera nechápavě podíval.

„Přátelé sekry?“

„Přesně tak. A teď by je zajímalo — s ohledem na to, co se stalo v létě — jestli se to jméno nedá špatně vykládat. Tahle organizace totiž nemá ve stanovách skalpování lidí.“

„A co teda budou dělat?“

„Jestli to dobře chápu, je to nějaký vlastivědný spolek, který chce založit muzeum tradičních ručních nástrojů.“

„To zní dobře, ne? Proč tě to tak rozčílilo?“

„Protože oni si myslí, že policie má čas na to, aby se vyjadřovala k takovým věcem. Osobně bych řekl, že Přátelé sekry je dost zvláštní název pro vlastivědný spolek. Ale jako policajta mě šťve, že máme na tohle plýtvat časem.“

„Řekni to šéfové.“

„To taky udělám.“

„Ale ona s tebou asi nebude souhlasit. Zase z nás mají být strážníci na dosah ruky.“

Wallander tušil, že Svedberg má nejspíš pravdu. Za všechny jeho roky ve službě prošla policie nespočetnými a zásadními změnami. Ty se mimo jiné týkaly věčně složitého vztahu vůči nezřetelnému a hrozivému stínu, kterému se říká „veřejnost“. Tatáž veřejnost se vznášela nad vedením policie i jednotlivými policisty jako strašidlo a charakterizovala ji jediná vlastnost: proradnost. Nejnovější pokus, jak veřejnost uspokojit, spočíval v přeměně švédského policejního sboru v celonárodní organizaci místních pochůzkářů. Nikdo nevěděl, jak se toho přesně dosáhne. Policejní prezident natloukl na všechna vrata, ke kterým se dostal, svoji tezi o tom, jak je důležité *být vidět*. Ale vzhledem k tomu, že ještě nikdo nikdy neslyšel o neviditelné policii, nebylo jasné, jak onu novou liturgii naplnit. Pochůzkáři už byli zavedení. Mimoto začali policisté v bodrých skupinkách jezdit na kole. Policejní prezident nicméně nejspíš mluvil o duševní všudypřítomnosti. Proto se oprášil starý projekt policie na dosah ruky. Jsem váš strážník, to znělo tak vlídně, skoro jako měkký polštář pod hlavou. Jak to ovšem propojit s faktem, že se Švédsko potýká se stále většími násilnostmi a zločinností nejhrubšího zrna, to nikdo nedokázal říct. Jisté každopádně bylo, že k téhle nové strategii patří i to, že policie obětuje svůj čas a vyjádří se k tomu, jestli je pro nově vzniklou vlastivědnou společnost vhodný její název.

Wallander opustil kolegovu kancelář a došel si pro kávu. Pak se zavřel u sebe a začal se znovu prokousávat tlustým vyšetřovacím spisem. Zpočátku se nedokázal soustředit. Hlavou se mu pořád honily myšlenky na včerejší rozhovor s Baibou. Ale nakonec se přinutil ukáznit. Za několik hodin si prošel celé vyšetřování a dospěl až do místa, ve kterém případ opustil a odjel do Itálie. Zavolał kolegovi z kriminálky v Göteborgu, se kterým spolupracoval. Probrali některé styčné body. Když domluvili, bylo už po dvanácté. Wallander si uvědomil, že má hlad. Venku neustále přšelo. Došel k autu, zajel do centra a v jídelně si dal oběd.

V jednu hodinu už byl zpátky na stanici. Sotva se posadil, zadrnčel telefon. Volala Ebba z recepcce.

„Máš tady návštěvu,“ sdělila mu.

„Kdo to je?“

„Nějaký pán, jmenuje se Tyrén. Chce s tebou mluvit.“

„O čem?“

„Prý někoho pohřešuje.“

„A nemohl by si to vzít někdo jiný?“

„Tvrdí, že musí mluvit s tebou.“

Wallander pohlédl na šanony rozložené po stole. Nic z jejich obsahu nebylo tak akutní, aby nemohl přijmout hlášení o pohřešované osobě.

„Pošli mi ho nahoru,“ řekl a zavěsil.

Otevřel dveře a jal se stěhovat šanony ze stolu. Když zvedl zrak, ve dveřích stál muž. Wallander ho nikdy předtím neviděl. Na sobě měl montérky, které hlásaly, že pracuje pro společnost OK. Když vstoupil do místnosti, Wallander ucítil závan nafty a benzinu.

Potrásl mu rukou a vybídl ho, ať se posadí. Muži bylo kolem padesátky, měl řídké šedé vlasy a byl zarostlý. Představil se jako Sven Tyrén.

„Chtěl jste se mnou mluvit,“ konstatoval Wallander.

„Slyšel jsem, že jste dobrý policajt,“ řekl Sven Tyrén. Jeho přízvuk prozrazoval, že pochází ze západního Skåne, Wallanderova rodného kraje.

„Většina policistů je dobrých,“ namítl Wallander.

Tyrénova odpověď ho zaskočila.

„Tohle nemůžete vědět,“ řekl Tyrén. „Já už seděl za ledacos. A za ty roky jsem natrefil na policajty, co stáli upřímně řečeno za houbu.“

Pronesl to s takovým důrazem, až to Wallandera vyvedlo z konceptu. Rozhodl se, že tuhle diskusi raději nechá plavat.

„Hádám, že kvůli tomu jste sem nepřišel,“ řekl místo toho. „Jedná se o nezvěstnou osobu?“

Sven Tyrén žmoulal v rukou kšiltovku s nápisem OK.

„Každopádně je to zvláštní,“ řekl.

Wallander našel v šuplíku poznámkový blok a nalistoval prázdnou stránku.

„Možná to můžeme vzít od začátku,“ navrhl. „Kdo měl podle vás zmizet? Co se stalo zvláštního?“

„Holger Eriksson.“

„Kdo to je?“

„Můj zákazník.“

„Předpokládám, že máte benzinovou pumpu.“

Sven Tyrén zavrtěl hlavou.

„Rozvážím topný olej,“ řekl. „Mám na starost oblast severně od Ystadu. Holger Eriksson bydlí mezi Högestadem a Lödinge. Zavolał do kanceláře s tím, že mu docházejí zásoby. Domluvili jsme se, že přijedou ve čtvrtek ráno. Ale když jsem k němu přijel, nikdo tam nebyl.“

Wallander si zapisoval.

„Myslíte minulý čtvrtek?“

„Dvaadvacátého.“

„A kdy vám volal?“

„V pondělí.“

Wallander se zamyslel.

„Nemohli jste se jenom špatně domluvit?“

„Vozím Erikssonovi olej už přes deset let. Nikdy jsme žádné nedorozumění neměli.“

„Co se dělo dál? Když jste zjistil, že není doma.“

„Nádrž měl zamčenou, a tak jsem odjel. Nechal jsem mu lístek ve schránce.“

„Co bylo dál?“

„Nic.“

Wallander odložil pero.

„Když člověk rozváží olej tak jako já, všimne si, jaké mají lidi zvyky,“ pokračoval Tyrén. „Nemohl jsem toho Erikssona pustit z hlavy. Neměl být pryč. Tak jsem tam včera odpoledne zajel

znovu. Po práci. Vlastním autem. Vzkaz byl pořád ve schránce. Pod hromadou pošty od čtvrtka. Šel jsem na dvůr a zazvonil. Nikdo nebyl doma. Auto měl v garáži.“

„Bydlí sám?“

„Holger není ženatý. Zbohatl z prodeje aut. Kromě toho píše básně. Jednou mi dal knížku.“

Wallander si najednou vybavil, že si jména Holger Eriksson jednou všiml v ystadském knihkupectví na regálu s lokálními spisovateli. Hledal tam tehdy nějaký dárek pro Svedberga ke čtyřicetinám.

„A ještě něco nesedělo,“ dodal Tyrén. „Dům nebyl zamčený. Říkal jsem si, jestli se mu něco nestalo. Přece jenom mu je skoro osmdesát. Vešel jsem dovnitř. Nikdo tam nebyl. Kávovar měl ale zapnutý. Pěkně to tam smrdělo. Kafe se spálilo, voda byla vyvařená. Tak jsem se rozhodl, že zajdu za váma. Něco mi tu nehraje.“

Wallanderovi neušlo, že Sven Tyrén má opravdu obavy. Ze zkušenosti však věděl, že většina zmizení se záhy vyřeší sama. Málokdy opravdu dojde k něčemu vážnému.

„Nemá nějaké sousedy?“ zeptal se Wallander.

„Statek je na samotě.“

„Co se podle vás stalo?“

Tyrénova odpověď přišla vzápětí a bez zaváhání.

„Podle mě je mrtvý. Někdo ho zabil.“

Wallander mlčel. Čekal na pokračování. Ale žádné nepřišlo.

„Proč si to myslíte?“

„Prostě to nedává smysl,“ odpověděl Sven Tyrén. „Objednal si olej. Když jsem dřív přijel, vždycky byl doma. Nenechal by zapnutý kávovar. Nenechal by odemčený dům. I kdyby šel jenom na obchůzku pozemku.“

„Měl jste dojem, že se do domu někdo vloupal?“

„Vypadalo to tam jako vždycky. Až na ten kávovar.“

„Takže jste u něj doma už byl?“

„Vždycky když jsem mu přivezl olej. Zval mě na kafe. A přečetl mi nějakou tu básničku. Vypadal docela osaměle. Řekl bych, že se na ty moje návštěvy těšil.“

Wallander uvažoval.

„Takže vy si myslíte, že je mrtvý. Ale taky jste mi pověděl, že ho podle vás někdo zabil. Proč by to kdo dělal? Měl nějaké nepřátele?“

„O žádných nevím.“

„Ale byl zámožný?“

„To jo.“

„Jak to víte?“

„To vědí všichni.“

Wallander nechal otázku bez dodatku.

„Podíváme se na to,“ řekl. „Jeho zmizení se určitě dá nějak přirozeně vysvětlit. Většinou to tak bývá.“

Napsal si adresu domu. K jeho překvapení nesl statek jméno *Odloučení*.

Vyprovodil Svena Tyréna do recepce.

„Jsem si jistý, že se mu něco stalo,“ zopakoval Tyrén na rozloučenou. „To mu není podobný, že by nebyl doma, když mu přivezu olej.“

„Ozvu se vám,“ ujistil ho Wallander.

V tu chvíli přišel do recepce Hansson.

„Kdo nám sakra blokuje vjezd cisternou?“ láteřil.

„To já,“ ozval se Tyrén klidně. „Už jsem na odchodu.“

„Kdo to byl?“ zeptal se Hansson, když Tyrén odkračel.

„Chtěl nahlásit zmizení,“ odvětil Wallander. „Slyšel jsi o básníkovi jménem Holger Eriksson?“

„Básník, říkáš?“

„Nebo prodejce aut.“

„Tak kdo teda?“

„Zřejmě dělal oboje. A podle toho šoféra s cisternou zmizel.“

Šli si pro kávu.

„Je to vážný?“ zeptal se Hansson.

„Ten s tou cisternou si každopádně dělá starosti.“

„Připadal mi povědomý,“ řekl Hansson.

Wallander měl vůči kolegově paměťové kapacitě značný respekt. Když mu třeba vypadlo něčí jméno, obvykle šel s prosíkem právě za Hanssonem.

„Jmenuje se Sven Tyrén,“ napověděl. „Prý seděl za různé levoty.“

Hansson zapátral v paměti.

„Myslím, že měl na triku nějaká ublížení na zdraví,“ pravil po chvíli. „Už je to pár let.“

Wallander zamyšleně poslouchal.

„A já zas myslím, že se na ten Erikssonův statek zajedu podívat,“ prohlásil pak. „Taky zapíšu Holgera na seznam pohřešovaných osob.“

Šel k sobě, vzal si bundu a do kapsy si strčil adresu *Odloučení*. Vlastně by měl spíš začít tím, že vyplní předtištěný formulář pro registraci pohřešované osoby. Ale to zatím počká. Když vyšel před stanicí, bylo půl třetí. Hustý liják se zmírnil a přešel v jemný deštík. Wallander se po cestě k autu otrásl zimou. Vyzrazil směrem na sever a bez jakéhokoliv bloudění dojel až ke statku. Jak jeho jméno napovídalo, dům ležel na odlehlem, vyvýšeném místě. Hnědá pole se svažovala k moři, ale nebylo na něj odtud vidět. Na stromě skřehotalo hejno havranů. Wallander zvedl víko poštovní schránky. Byla prázdná. Poštu nejspíš vybral Sven Tyrén. Vykročil po dlážděném dvoře. Místo bylo pěkně upravené. Wallander se zastavil a nastražil uši do ticha. Statek sestával ze tří budov. Kdysi tvořil úplný čtverec. Jedna z budov buď podlehla ohni, nebo ji nechali strhnout. Wallandera nadchla došková střecha. Sven Tyrén měl pravdu. Ten, kdo si může dovolit takovou střechu, nemá hluboko do kapsy. Komisař došel ke dveřím a zazvonil. Následně zaklepal. Pak otevřel a vkročil dovnitř. Poslouchal. Pošta ležela na stoličce vedle stojanu na deštníky. Na zdi viselo několik dalekohledů. Jeden obal byl otevřený a prázdný. Wallander zvolna prošel celým domem. V prostoru pořád visel pach z připáleného kávovaru. Wallander se zastavil u psacího

stolu v rozlehlém, dvoupatrovém obývacím pokoji s přiznanými stropními trámy a zrak mu padl na papír, který ležel na hnědé desce stolu. Poněvadž tu bylo špatné světlo, vzal list mezi palec a ukazovák a šel k oknu.

Byla to báseň o ptákovi. O strakapoudovi.

Na dolním okraji bylo připsané datum. *21. září 1994. 22 hodin 12 minut.*

Právě toho večera seděl Wallander s otcem v restauraci nedaleko Piazza del Popolo.

Teď stál v tichém domě a připadalo mu to jako vzdálený a neskutecný sen.

Položil papír zpátky na stůl. *Ve středu v deset hodin večer složil báseň, a dokonce k ní připsal přesný čas. Druhý den mu Sven Tyrén měl přivést olej. Jenže v tu chvíli už je pryč. A nezamkne.*

Wallander dostal nápad a šel hledat nádrž na olej. Ručička ukazovala, že nádrž je skoro prázdná.

Vrátil se do domu. Posadil se na starou židli a rozhlížel se.

Něco mu říkalo, že Sven Tyrén má pravdu.

Holger Eriksson opravdu zmizel. Nešel jen tak na procházku.

Po chvíli Wallander vstal a šel prohledat nějaké skříňky na zdi. Když našel náhradní klíče od domu, vyšel ven a zamkl. Déšť zase zesílil. Krátce před pátou byl zpátky v Ystadu. Vyplnil formulář, podle něhož byl Holger Eriksson hlášen jako nezvěstný. Druhý den brzo ráno po něm policie začne pátrat.

Jel domů. Po cestě si koupil pizzu. Doma se posadil k televizi a navečeřel se. Linda pořád nevolala. Krátce po jedenácté si šel lehnout a téměř okamžitě usnul.

Ve čtyři hodiny ráno ho ze spánku prudce vytrhla nevolnost. Nestihl ani doběhnout na toaletu. Zároveň se zvracením ho postihl průjem. Jestli za to mohla pizza, nebo si z Itálie přivezl střevní virózu, to nedovedl určit. V sedm hodin ráno byl tak schvácený, že musel zavolat na stanici, aby ho dnes v práci nečekali. Na dráť měl Martinssona.

„Předpokládám, že víš, co se stalo?“ řekl Martinsson.

„Já jenom vím, že bliju a mám sračku,“ odtušil Wallander.

„V noci se potopil trajekt,“ pověděl mu Martinsson. „Někde u Tallinu. Utopilo se několik set lidí, většinou Švédové. Na palubě prý bylo hodně lidí od policie.“

Wallander cítil, jak se mu znovu zvedá žaludek. Ale udržel se.

„Někdo z Ystadu?“ zeptal se s obavou.

„Od nás nikdo. Ale je to strašlivá nehoda.“

Wallander nemohl uvěřit tomu, co mu Martinsson říká. Několik set mrtvých při katastrofě trajektu? Tohle se přece nestává, nebo aspoň ne kolem Švédska.

„Asi už musím končit,“ vypravil ze sebe. „Budu zase zvracet. Ale u mě na stole leží papír o zmizení Holgera Erikssona. Je ne-zvěstný. Ať si to někdo vezme na starost.“

Praštil sluchátkem a jen tak tak stihl doběhnout na záchod. Když se vracel do postele, telefon zazvonil znovu.

Tentokrát volala Mona, jeho bývalá manželka. Okamžitě se vyděsil. Nikdy mu nevolala, pokud nešlo o Lindu.

„Mluvila jsem s Lindou,“ řekla. „Na tom trajektu nebyla.“

Okamžik trvalo, než Wallanderovi došlo, kam tím míří.

„Myslíš ten trajekt, co se potopil?“

„Co jinýho bych asi myslela? Když někde umře několik stovek lidí, tak rozhodně zavolám svojí dceři, abych se ujistila, že je v pořádku.“

„Máš samozřejmě pravdu,“ hlesl Wallander. „Promiň, jestli mám delší vedení. Něco jsem chytil, je mi hrozně špatně. Asi střevní chřipka. Můžeme si promluvit jindy?“

„Jenom jsem nechtěla, aby sis dělal starosti.“

Hovor byl u konce. Wallander se vrátil do postele.

Chvilí myslel na Holgera Erikssona. A na neštěstí, k němuž v noci došlo.

Měl teplotu. Brzo usnul.

Zhruba tou dobou přestalo pršet.